תורה אור

[א] אמאי אין קדושה חלה עליהן קסבר רשב"ג א] ולדות קדשים בהווייתן הן קדושין דאי ס"ד ממעי אמן הן קדושין אמאי אין קדושה חלה עליהן הא תפסתינהו קדושה דאימיהו אלא ש"מ ולדי קדשים בהווייתן הן קדושים ג] והאי תנא סבר ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושים דת"ר אילו ג] (לא) נאמר בכור לא יקדיש הייתי אומר בכור לא יקדיש הקדישות ת"ל איש אותו אותו אי אתה מקדיש אבל מקדיש אדם בכור הקדישות ועדיין אני אומר ד] הוא לא יקדיש אבל יקדישוהו אחרים ת"ל בבהמה בבהמה עסקתי יכול לא יקדישנו בבטן ת"ל אשר יבוכר לה' משיבוכר לה' אי אתה מקדיש אבל אתה מקדיש בבטן יכול אף ולדי כל הקדשים כן ת"ל אך ה] חלק אלמא ס"ל ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושין. ו] א"ל רב עמרם לרב ששת אמר על הבכור עם יציאת רובו ז] עולה הוי או בכור הוי עולה הוי [ב] דכל פורתא ופורתא דקא נפיק הוא בליל או בכור הוי דכל פורתא ופורתא דקא נפיק ח] במילתיה הוא ל"א שכן קדושה חיילא עליה או דלמא בכור הוי שכן קדושתו מרחם? א"ל מאי תיבעי לך ט] היינו דבעי אילפא: אמר על הלקט עם נשירת רובו יהא הפקר לקט הוי או הפקר הוי לקט הוי שכן קדושתו בידי שמים או דלמא הפקר הוי שכן זוכין בו עניים ועשירים ואמר אביי מאי תיבעי ליה דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים: **מתני'** האומר ולדה י] של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימים היא שלמים וולדה עולה הרי זה ולד יא] [ג] (זבח) שלמים דברי ר"מ יב] א"ר יוסי אם לכן נתכוין תחלה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות באחת דבריו קיימין ואם משאמר הרי זו שלמים נמלך ואמר ולדה עולה הרי זו וולדה שלמים: **גמ'** א"ר יוחנן הפריש חטאת מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר, מ"ט קסבר ר' יוחנן אם שיירו משוייר יג] עובר לאו ירך אמו הוא יד] דהוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות רצה מתכפר בה רצה מתכפר בחבירתה מתיב רבי אלעזר היא שלמים וולדה עולה הרי זה ולד שלמים ואי סלקא דעתך טו] שיירו משוייר הרי זה ולד שלמים טז] בעי מיתנא? אמר רב טבלא בר מינה דההיא יז] הא אמר רב לתנא תני הרי זו שלמים מיתיבי האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה יח] (עוברה) זכתה לו אי אמרת בשלמא אם שיירו אינו משוייר יט] ועובר ירך אמו משה"ה זכתה לו כ] והוי ליה כמשחרר חצי עבדו ומני ר' כא] מאיר היא כדתניא

א) [ענין ר"מ ורבי יוסי עיין נמי בנדרים כו.] ב) יבמות עח. [לעיל י' מנחות פא.] ג) [פסחים לו: ע"ש יומא סב. ע"ש לעיל כח. ע"ש מנחות ס. ע"ש]

אין קדושה חלה עליהן. ואפי' אמלעיתא נמי קאי דהאי ולדות קדשים ואפי' קדושת אמן אינה חלה עליהן דהא סתם אין קדושה קאמר: **בהוייתן.** כשהן נולדין והלכך אין שום קדושה חלה עליהן כב]: **הא תפסינהו קדושה אמן.** משעת התחלת יצירתה כל פורתא ופורתא קדיש: **אלא ש"מ.** [ד] כג] דטלה מתני' ר"ש היא: **אילו** כד] **(לא) נאמר כו'.** אהאי קרא קאי (ויקרא כז) אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו: **אילו נאמר בכור אשר יבוכר לא יקדיש** · ולא כתיב איש אותו ולא כתיב בבהמה הייתי אומר בכור אדם לא יקדיש שום דבר להקדש: **ת"ל אותו.** מדקאמר אותו משמע דאבכור בהמה נמי כה] (קאמר) וה"ק אך בכור אדם אשר יבוכר (בבכור) בבהמה לא יקדיש אותו, אותו אינו מקדיש = בכור אדם לא יקדיש בכור בהמה אבל מקדיש הוא שאר כו] קדשים, ואכתי לא איצטריך בבהמה, ולהך דרשה אתי דקאמרינן יכול לא יקדיש הוא, בכור אדם לא יקדיש כז] אותו בכור בהמה אבל יקדישו אותו אחרים, שאר בני אדם שאינם בעלים יקדישו בכור בהמה לקדושה אחרת: **ת"ל בבהמה** ידלא איצטריך ולמאי (א) כח] [א] (אתא), לגלויי עליה דקרא דלאו בבכור אדם מישתעי: **בבהמה עסקתי.** בבכור בהמה דברתי כאן שלא יקדישנו שום אדם לקדושה אחרת ולא דברתי כאן בבכור אדם כלום: **בבטן.** שאפי' בעודו בבטן לא יוכל להקדישו לקדושה אחרת: **משיבוכר.** משיקדש ברחם אבל בבטן [ג] חול הוא: **יכול אף ולד כל הקדשים כן.** שיהא מותר לשנותו לקדושה אחרת בעודו בבטן: **ת"ל אך בכור.** אך חלק, דבכור התרתי לך להקדיש קודם שיבוכר אבל לא שאר קדשים בבטן דכיון דאמו קדושה כל פורתא ופורתא דמיתברי ביה מיתפיס בקדושה [ג] כט] דולדות קדשים במעי אמן הן קדושות ולית ליה כתנא דמתני' ל]: **אמר על הבכור.** בעודו בבטן עם יציאת רובו דבעיא למיחל עליה קדושת בכור (ג) (האי) שעתא לא] ליתחול עליה קדושת עולה ולא קודם דהשתא הוו תרתין קדושות למיחל בהדדי הי מינייהו חמורה וקדמא למיחל ודחי לחבירתה: **עולה הוי.** שכן כליל: **או בכור הוי.** שכן קדושת בכור חלה על כל הבכורות דעלמא מרחם: **עם נשירת רובו.** דבעי למהוי לקט (ג) (:) **לסוף הפקר.** אפילו לעשירים: הי מינייהו חייל עליה לב] (קדושה) דודאי פשיטא לן אי אפקריה מקמי הכי לכל התבואה דלא מיחייב בלקט, לג] אלא כל שהוא אוכל ונשמר: **ואמר אביי.** מאי תיבעי ליה לד] [ד] (לא) ודאי הואיל ובהדי הדדי אתו למיחל דברי הרב ודברי תלמיד ודאי דברי הרב קודמין וקודשא בריך הוא עבדיה לקט: **ה"נ דברי.** הרב קודמין (ד) לה] [ה] כל כך ובכור הוא: **מתני'** **האומר.** על לו] ולדה של (בהמה) מעוברת: **ולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין.** שהרי קדושת הולד קדמה: **אבל אם אמר היא שלמים.** ברישא, לז] [ו] (אהאם) ולכל דאיתא בה אקדיש וחשיב ולד למקדיש באגפי נפשיה והוי כמקדיש שתי בהמות לשלמים לח] וכי הדר אמר ולדה עולה הוי הולד שלמים והכא לא שייך למימר בהווייתן (ה) (ובמעי אמן דכי אמרינן בהווייתן) לט] ולא במעי אמן הני מילי בהקדישה ולבסוף נתעברה דאיהו לא אתפסיה לעובר שום קדושה אלא מקדושתא דאימיה קא קדיש אבל במקדיש מעוברת חשיב עובר לקבולי קדושה מ] ורבי מאיר אית ליה תפוס [ו] לשון ראשון: (ואע"ג) שמתחלה כשאמר היא שלמים מב] לא נתכוין לולדה: **הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחד.** שאין הפה יכול לדבר שני דברים כאחד: **דבריו קיימין.** דאף בגמר דבריו אדם נתפס מג] הואיל ומתחלה כשאמר היא שלמים לא נתכוין לולדה: **גמ' רצה בולדה מתכפר.** דכי אמרינן ולד חטאת למיתה אזיל הני מילי בהקדישה ולבסוף נתעברה אבל הקדישה מעוברת חשיב עובר לקבולי קדושה באגפי נפשיה מד] מכח אמו והוי כמפריש שתי חטאות לאחריות דמתכפר באיזו שירצה: **אם שיירו.** לולד שאמר ולדה חולין והיא חטאת משוייר והוא חולין וכיון דאי בעי לא קדיש אלמא לאו ירך אמו הוא, כי לא משייר ליה נמי לאו ירך אמו הוא ומחמת עצמו קדוש ולא מחמת אמו ולא הוי ולד חטאת: **הרי זה ולד שלמים.** אלמא מדקרייה ולד שלמים דמכח אימיה נחתא ליה קדושה ולא מחמת נפשיה וגבי חטאת נמי ולד חטאת מיקרי ואזיל למיתה מה] דאי ס"ד אם שיירו משוייר דחשיב כבהמה באגפי נפשה וכי לא שיירו מחמתיה הוא דקדיש הרי הולד עצמו שלמים איבעי מו] למיתני: **בר מינה דהיא.** מההיא לא תיקשי דשבשתא היא [ח] דתניא ולד הרי זה מז] שלמים: **זכתה לו.** ויצא הולד לחירות:

אמר על הבכור עם יציאת רובו יהא עולה · ודוקא עם יציאת רובו אבל אמר עם יציאת מיעוטו לא מיבעי' ליה דודאי עולה חיילא עליה דאכתי לא חל קדושת בכור עליה כלל: **היא** שלמים ולדה עולה הרי זו וולדה שלמים · למיד שאמר היא שלמים חל קדושת פיו נמי על העובר כמו על האם מח] (ולא מיטופיה דאם אלא מכח קדושת פיו) ואפילו למאן דאית ליה שיירו משוייר מיהא אין יכול לשנות לקדושה אחרת דמיד שהקדיש האם נתכוין נמי שתחול על פיו אותה קדושה על העובר ואינו יכול לשנותו מקדושת האם אא"כ הזכיר תחלה קדושת הולד ופי' רש"י הכא לא שייך למימר בהווייתן (ו) ובמעי אמן דכי אמר בהווייתן ולא ממעי אמן ה"מ בהקדישה ולבסוף נתעברה דאיהו לא אתפסי' לעובר שום קדושה אלא בקדושתה דאימיה דאקדיש אבל במקדיש מעוברת חשיב עובר לקבולי קדושה עכ"ל וא"כ הא דאמר לעיל ואם נקבה זבחי שלמים ואוקימנא לי' בבהמת קדשים צ"ל דמיירי בהקדישה ואח"כ נתעברה: **רצה** מט] בולדה מתכפר · דכי אמרינן (לעיל דף כא:) ולד חטאת למיתה אזיל ה"מ כשהקדישה ולבסוף נתעברה אבל הקדישה מעוברת חשיב עובר לקבולי קדושה באגפי נפשיה ולא מכח אמו והוי כמפריש [שתי] חטאות לאחריות דמתכפר באיזה שירצה · לשון רש"י: **קסבר** רבי יוחנן שאם שייר עלד שאמר ולדה חולין והיא חטאת משוייר והוי חולין · וכיון דאי בעי לא קדיש אלמא לאו ירך אמו הוא כי לא משייר ליה נמי לאו ירך אמו הוא ומחמת עצמו קדיש ולא מחמת אמו ולא הוי ולד חטאת · לשון רש"י: **הרי** זה ולד שלמים · אלמא (לא) קרי ולד שלמים דמכח אימיה נחתא ליה קדושה ולא מחמת נפשיה דתני חטאת נמי ולד חטאת מיקרי ואזיל למיתה: **דאי** ס"ד דשיירו משוייר · דחשיב בהמה באפי נפשיה וכי לא שיירה מחמתיה הוא דקדיש הרי הולד עצמו שלמים איבעי ליה למיתני · לשון רש"י:

רבינו גרשום

שיטה מקובצת

המשחרר

גרשם עליו קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו : לג] בלקט שאין חייבין בלקט אלא : לד] דהא ודאי תיבת לא נמחק: לה] קודמין ובכור הוא תיבות כל כך נמחק : לו] על בהמת חולין מעוברת הס"ד : לז] ולדה של זו עולה : לח] ברישא לה ולכל תיבת להאם נמחק : לט] לשלמים דאינו יכול לשנות אותם לקדושה אחרת וכו' : מ] בהווייתן הן קדושים ולא: מא] קדושה שלא ע"י האם : מב] מג] עיין בתשפטות בסוף המסכת : מד] נפשיה ולא מכח אמו והוי : מה] למיתה ואי ס"ד : מו] איבעי ליה למיתני (תיבות ולד נמחק): מז] זה ולד שלמים: מח] האם ולא מכחה דאם אלא מכח קדושה: מט] רצה כו' עי' תוס' סנהדרין (דף פ: ד"ה עובר): עברו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ת"ל בבהמה וכו' ולמאי אתא כצ"ל ואות ד' נמחק : (ב) ד"ה אמר וכו' ככיא שעתא (ג) ד"ה עם נשירת וכו' לקט אמר דליכוי וכו' לעשירים כס"ד ואח"כ מ"ה פי קדושה (ד) ד"ה ס"נ דברי וכו' קודמין ולכך בכור הוא : (ה) ד"ה אבל אם

הגהות הגר"א

[א] גמ' אמאי עד עליהן נ"ב : [ב] שם דכל פורתא עד חיילא עליה נ"ב רש"י וגרסתו שכן כליל : [ג] מתני' וזכתי נ"ב : [ד] רש"י ד"ה אלא כולה · נ"ל וכולה : [ה] ד"ה בר · דתניא ולד פ"ז נ"ל דתני כ"ז ולד :